

Bir yıl önce, 5 Aralık 1994 tarihinde Buda peşte'de tertiplenen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konseyi'nde konuşan Bosna-Hersek Devlet Başkanı Aliya İzzetbegoviç şöyle sesleniyordu dünya liderlerine;

"Bosna'da her zaman demokrasi ile milliyetçilik ya da ırkçılığın en karanlık biçimleri arasında da bir hesaplaşma olmuştur. Düşmanlarımız sadece tek bir ırk tanıyorlar; kendi ırkları, tek bir din tanıyorlar; kendi dinleri, tek bir siyasi parti tanıyorlar; kendi partileri. Kendilerinin olmanın ne varsa, onlar açısından yokedilmeye mahkum. Mezarlıklar dahi dümdüz edildi!"

Konuşmasına, dünya liderlerine işgalcilerin kontrolündeki bölgede neler olup bittiğine dair, BM delege raporlarını lütfedip okumalarını tavsiye ederek sürdüren Aliya İzzetbegoviç soruyordu;

"Tekrar sormak isterim beyefendiler, bu zulmün tasarlayıcılarını ve soykırımın mimarlarını uygar milletler caiasına dahil edecek misiniz? Yahut bunu teklif edecek misiniz?"

Bir çok batılı medyanın "Bilge Kral" dedikleri bu büyük adam, Bosna'yı anlatırken, sanki insanlığın binlerce yıllık büyük macerasını özetliyor ve sözlerini şöyle bitiriyordu;

"İstiklal savaşlarında bütün tahlilleri boş çıkaran açıklanamaz bir boyut vardır. Bu yüzden belirli askeri ve politik tahliller sürekli yanlış tahminlere yönelir. Halkımız istiklal için savaşıyor, ondan da öte yok olmamak için. Son elli yıl içinde hiçbir istiklal savaşı kaybedilmedi. Bizimki neden kaybedilecekmiş anlamıyorum. Hiç kimse 150 bin askerimizi silahlarını teslim zorlayamaz. Herkes bu gerçeği hem bizler, hem de kendileri açısından gözünüzde tutmalarını tavsiye ederim.

Bosna dostlarının bu sözlerden rahatsız olmayacağını umarım. Diğerlerine gelince, olup bitenlerden sonra umurumda değil"

İzzetbegoviç'in konuşmasından bir yıl sonra 21 Kasım 1995'te ABD'nin Ohio eyaleti Dayton şehrinde bir askeri üste parafe edilen bir belge ile Bosna'daki savaş şimdilik bitmiş görünüyor ve İzzetbegoviç'in berittiği noktaya geliyordu dünya!...Parafe edilen metne göre:

-Bosna tek bir devlet olarak varlığını sürdürecektir.

-Devlet, Boşnak-Hırvat Federasyonu ve Sırp birimlerinden oluşacak.

-Adil bir toprak dağılımı yapılacak.

-Saraybosna başşehir olarak bütünlüğünü koruyacak.

-Etkin bir hükümet, milli parlamento, ana yasa mahkemesi ve başkanlık olacak.

-Hükümet, dış politika, dış ticaret, para politikası, yurttaşlık ve diğer konulardan sorumlu olacak.

-Başkanlık ve parlamento uluslararası gözlem altında yapılacak serbest seçimler ile belirlenecek.

-Mülteciler evlerine dönebilecek ve halkın ülkede serbest dolaşımı sağlanacak.

Bütün vatandaşların insan hakları bağımsız bir komisyon tarafından gözlenecek.

-Sivil polis gücü uluslararası eğitimden geçirilecek.

Barış sürecinin ilk uygulamasında 60 bin

Bosna'da B

kişilik bir NATO barış gücü görev alacak. Bunun üçte birini Amerika karşılayacak, diğer kısım, Bosna'daki güçlerin NATO komutasına verilmesiyle ve bu güce katılmak isteyen diğer ülkelerden karşılanacak. Bu amaçla ilk başvuran ülkeler Pakistan, Malezya, Bangladeş ve Mısır. NATO üyesi olan Türkiye ise bu güce katılacağı çok önceden açıklamış durumda. Anlaşma imzalandığında, uluslararası topluluğun inşası için bir program yapacak.

Türkiye Gazetesi Yazarı Ayhan Songar'ın ifadesiyle "Amerika'nın yumruğu altında" parafedilen ve 14 Aralık 1995'te Paris'te imzalanacak anlaşma Bosnaklar açısından "Acı ama yutulması zorunlu bir hap" olarak yorumlandı. Sırlara nüfus oranlarına göre hak etmedikleri kadar toprak verildi ama, Sırlar açısından da Büyük Sırbistan hayalleri şimdilik suya düştü. Bosna Ordusu Nisan 1995'ten beri hiçbir yenilgi almadı, üstelik önemli miktarda toprak kazandı. Buna rağmen BM'nin güvenli bölge ilan ettiği Srabrenika'da binlerce masum sivil, Sırlarca toplu katliama maruz kaldı. Bosna'lıların "Acı ama yutulması zorunlu bir hap" dedikleri de bu olsa gerekti! Bosna Ordusu ilerledikçe BM'nin güvenli bölgelerindeki Boşnaklar Sırlar tarafından toplu katliamlara maruz kalacaktı! Sırp tarafının savaş suçlarının uluslararası mahkemelerde yargılanmaması ayrı bir talihsizlik! Onların cezası yalnız siyaset yasağı olmamalıydı! Ama, bu eli kanlı katillerin kendilerinin yargılanmasını kabul etmelerini ve gelip adalete teslim olmalarını beklemek beyhude bir davranış olurdu! Bunları tutuklayacak savaş gücü yoktu sonra ortada! Ölümü göze alarak bunları tutuklayacak tek güç olan Amerika'da bile en yüksek ağızlardan Başkan Reagan döneminin güvenlik işleri danışmanlarından biri olan Oliver North; "Bosna bir damla Amerikan kanına bile değmez" diyebiliyordu. Savaşın mazlumu Boşnaklar olduğu gibi, barışın mazlumu da Boşnaklar oluyordu böylece!...

Muhakkak ki Bosna savaşı ve barışı hakkında en doğru yorumu yarının tarihçileri yapacak. Bu günden söylenecek şu ki, 20.yüzyılda iki dünya savaşı yaşayan insanlık, Bosna'daki kadar yüz kızartıcı bir durumla hiç karşı karşıya kalmadı. Herşey 6 milyar dünya insanının gözü önünde cereyan etti çünkü. 1992 Mart'ında Sırp saldırısı ile silahsız Boşnak toplumuna karşı başlatılan ve - etnik temizleme operasyonu- adı altında yapılan soykırımını, toplama kamplarını, yıkılan camileri, tarihi köprüleri, binlercesi tecavüze uğrayan Bosnalı kadınların gözyaşlarını hergün televizyondan seyretti dünya. Ama BM Bosna'ya uygulanan silah ambargosunu bile kaldırmadı.

Bu savaşta yaşanan Sırp zulmü, ne Nazi zulümüyle ne de Sovyetler ve Çin'de yaşanan komünist zulümleriyle karşılaştırılabilir. Nazi zulmü yaşandı ama, orada olup bitenlerin çoğunu olup bittikten sonra öğrendi dünya. Komünist

Biraktım Kalbimi...

Doç.Dr. **Hasan SEÇEN**
Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat
Fakültesi Kimya Bölümü

zümü yaşandı ama, dünya soğuk bir savaşın içindeydi.

Bosna'da yaşananlar ise kendini uygar dünyanın merkezi gören Avru pa'nın ortasında oldu. Bu savaşı çok değil, kararlı birkaç batı devleti önleyebilirdi! Dahası, kararlı bir İslam bloku önleyebilirdi! Ama olmadı!

Bir savaş söyleyin ki, güzel bir

kentlerinde. İngiliz Başbakanı John Major; "Bosna'da bir Müslüman devlete müsaade etmeyecekleri" gibi çarpıtılmış bir ifade ile bu Sırp kudurmuşluğunu örtbas etmeye kalktı.

Ama yine de dünyada hangi ırk ve dinden olursa olsun, yüz binlerce vicdan uyandı. Şiirler yazıldı, şarkılar yapıldı Bosna için. Pavorotti'nin "Brid ge Broken" "Köprü Yıkıldı" şarkısı kimbilir kaç yüzyıl söylenecek ve dinlenecek insanlık tarafından? Daha savaşın birinci yılında CNN ve USA TODAY gibi ABD'nin önemli medya kuruluşları "Bosna'ya müdahale edelim" görüşünü öne çıkaran kamuoyu

Mayıs ayında evinin önündeki kiraz ağacına kiraz toplamak için çıkan çocuklar, düşmanın keskin nişancıları tarafından vurulsun ve kanlar içinde topladıkları kirazlarla birlikte ağaçlardan aşağı düşsünler. Ekmek fırının önünde ekmek almak için kuyrukta bekleyen sivil insanların havan atışıyla öldürülmesine benzer kaç örnek vardır insanlık tarihinde? Bu vahşeti açıklayacak tek bir kelime vardır lügatlarda ve bu kelime de "kudurmuşluk" dur. Ancak, bu Sırp kudurmuşluğu, Hıristiyanlık fundamentalizmi adına, üç buçuk yıl müsamaha gördü batı baş

anketleri yayınladılar. Ancak kolejli öğrenciler tarzında yönetime başlayan Clinton ve ekibi Amerikan ordusu na gey ve lezbiyenlerin alınmasını daha önemli bir problem olarak düşündü. Clinton yönetiminin acemilikleri Amerikan halkını çileden çıkardı. "Bana kızma, çünkü ben Bush'a oy verdim" yazan çıkartmalar satıldı süpermarketlerde.

ABD'de 1996'da başkanlık seçimleri var ve bu seçimlerde Clinton Dünya Barış kahramanı olarak halkın karşısına çıkmak istiyor. Filistin'de,

Bosna-Hersek'te, İrlanda'da şimdilik zevahiri kurtarmış görünüyor.

Üç buçuk yıl önce kararlı bir jestle önlenebilecek olan bu savaş, arkasında yıkılmış bir ülke bırakarak bitti. İngiltere, güçlü bir Almanya'nın önünü kesmek için büyük Sırbistan'a destek verdi. Rusya Slav-Ortodoks Birliği adına, Yunanistan çeşikli hesaplar içinde hep Sırp'ları destekledi. Bu üç buçuk yıl içinde Bosna:

-18 bin çocuk, 300 bin sivil müslümanı şehit verdi.

-1 milyon 855 bin müslüman muhacir olarak yerlerini yurtlarını terk etti.

-15 bin çocuk sakat kaldı.

-Bin 44 cami Sırp topçusu tarafından yıkıldı.

-4 yüz 90 köy haritadan silindi..

-16.Asırdan kalma 155 bin eser ve 5 bin 263 el yazması kitap yakıldı.

-Sadece Saraybosna'ya 4 milyon bomba ve füze düştü.

-50 bine yakın kadın tecavüze uğradı.

Bütün bunlara rağmen bir millet yaşama ve direnme azmini kaybetmedi. Büyük düşünce adamı İzzetbegoviç, "Hayat düşünceden çok daha yüksek bir değerdir" dedi ve bir milletin yaşama azminin sembolü oldu. Bosna'ya ziya ret eden Türk aydınlar grubundan Beşir Ayvaz oğlu, belki de en dramatik başlıkla yayınladı gözlemlerini! Decart'ın "Düşünüyorum, o halde varım" özdeyişini Bosna için şöyle değiştirdi Ayvazoğlu, "Utaniyorum! O halde varım."

Ayvazoğlu, 2 Eylül 1995'deki, Aksiyon'da gözlemlerini şöyle anlattı:

"Savaş ortasında asıl kimliğini yeniden keşfeden bir milleti (savaş halinde) yeniden tanıdık. Vakur, mağrur, sonuna kadar direnmeye kararlı, benzersiz bir yaşama azmine sahip bir millet, hiç yoktan oluşturulmuş hatırı sayılır bir ordu, büyük bir tarih, güçlü bir iman..."

Dubrovnik'teki dokuz Osmanlı Paşasının kabrinin dokuz evliya kabri gibi ziyaret edildiğini anlatan Dubrovnik Müftüsü, Eylül ayında şöyle sesleniyordu Türk halkına;

"Biz gerçi Mostar'ı kaybettik ama, Müslüman kimliğimizi kazandık. Bu harp sayesinde İslamı yeniden kazandık. Bize yardım boynununuz borcudur."

Evet! Bosna'ya unutmayalım! Bosna'ya yardım boynumuzun borcu!

Sırp katilleri nasıl ki uluslararası savaş mahkemesinde yargılanmak korkusuyla titriyor larsa, şimdi bizlerde birgün muhakkak gerçek leşecek büyük hesap gününü düşünerek hiç değilse "Anadolu'nun savunması Bosna'da başlar" bilinciyle!...

Bosna'ya yardım boynumuzun borcu!..

Kim var diye seslenince, sağına ve soluna bakmadan "ben varım" diyebilme şuuruyla!...

Bosna'ya yardım boynumuzun borcu!..

Bizim mahcupluk içinde, utanarak, özürdileyerek ödenmesi gereken bir borcumuz bu!..